

RECURSOS I FONTS DOCUMENTALS

L'ARXIU DEL SO I DE LA IMATGE DE MALLORCA (ASIM)

Francesc X. Bonnín
ASIM

Creat l'any 1999, l'Arxiu del So i de la Imatge de Mallorca (ASIM) és una unitat dependent de la Secció d'Arxius i Patrimoni Documental del Departament de Cultura, Patrimoni i Esports del Consell de Mallorca. Els objectius principals són la localització, recuperació, preservació i difusió del patrimoni fotogràfic, audiovisual i fonogràfic produït a Mallorca o relacionat amb l'illa, de qualsevol època, temàtica, format o suport.

L'arxiu alberga diferents fons i col·leccions que s'agrupen segons la tipologia: fons fotogràfics

(fototeca), fons cinematogràfics (filmoteca), fons videogràfics (videoteca), fons fonogràfics (fonoteca) i fons bibliogràfics (biblioteca auxiliar).

La seu de l'arxiu es troba a La Misericòrdia, un gran edifici al centre històric de la ciutat. L'antiga Casa de la Misericòrdia data del segle XVII, i la varen refer i ampliar entre 1817 i 1870 els arquitectes Pere Joan Bauçà i Joan Sureda. Mantingué l'ús com a asil de beneficència fins al 1977, quan es destinà a equipaments culturals i a diferents serveis, ara gestionats pel Consell de Mallorca.

Imatge 1: Edifici de la Misericòrdia, on es troba l'actual seu de l'ASIM (*Font: ASIM*)

L'ASIM, ubicat a la tercera planta del Centre Cultural La Misericòrdia, ocupa una superfície de 355 m² distribuïts en un espai diàfan de 153 m², on es concentren les sales de consulta, biblioteca, edició i muntatge, i la zona d'usos administratius, a les quals s'han d'afegir una sala d'exposicions de 131 m² i un espai dedicat al dipòsit dels fons, col·

leccions i materials diversos de 71 m². El dipòsit reuneix les condicions mediambientals —temperatura i humitat controlades— adequades per a la preservació dels materials, malgrat que no preveu les divisions i condicions específiques que serien ideals per a les diferents tipologies de documents custodiats.

Imatge 2: Sala de consulta de l'ASIM (*Font: ASIM*).

La procedència dels documents en imatge i so és, per una banda, de la mateixa institució, que genera el seu propi contingut audiovisual, i per l'altra, d'empreses i particulars, fruit de campanyes de l'ASIM per a la captació de nous fons o per iniciativa dels propietaris. La majoria dels ingressos es realitzen pel procediment de donació, malgrat que també es fan cessions en comodat i algunes adquisicions puntuals.

La descripció dels fons i el contingut es realitza segons les normes arxivístiques internacionals ISAD-G, excepte els fons bibliogràfics, que es descriuen segons els estàndards de biblioteconomia ISBD.

El volum total de documents custodiats per l'ASIM s'acosta als 400.000 ítems, els quals suposen uns 700 metres lineals de documentació audiovisual. D'aquest total, 349.905 són fotografies distribuïdes en 56 fons, 495 són ítems cinematogràfics (bobines) distribuïts en 23 fons, 15.692 són documents videogràfics repartits en 8 fons, els fonogràfics sumen 2.679 ítems en 10 fons, els documents gràfics són 4.963, entre programes de mà, cartells i pòsters, pertanyents a 3 fons, i els documents bibliogràfics sumen 4.918 unitats.

La datació cronològica dels fons i col·leccions comença en algunes fotografies i sèries fotogrà-

Imatge 3: Dipòsit de l'ASIM (Font: ASIM).

fiques del darrer terç del segle XIX (c. 1870) i acaba en els arxius de vídeo digital de Televisió de Mallorca, que arriben a l'any 2011.

De la fototeca s'ha de destacar el fons Rul·lan, un arxiu que recull la trajectòria d'un dels estudis amb galeria més prestigiosos de Palma, que treballà entre 1921 i 1981, amb més de 100.000 fotografies; el fons Tom i Cordelia Weedon, que conté les instantànies de Tom Weedon, un fotògraf anglès que arribà a Mallorca l'any 1956 i retratà l'illa just abans del boom turístic, o la col·lecció de postals, amb més de 5.000 ítems.

Entre els fons cinematogràfics cal esmentar una còpia en 35 mm de la pel·lícula *El secreto de la pedriza* (1925, Francesc Aguiló), un dels primers llargmetratges de ficció rodats a Mallorca; el curtmetratge documental *La fiesta del pedal* (1915-1916), el més antic dels documents cinematogràfics conservats a l'ASIM, o el nombrós dipòsit de pel·lícules promocionals del Foment de Turisme.

En l'apartat de vídeo, una secció en creixement exponencial, sobresurten el fons audiovisual de la Fundació Sa Nostra, Caixa de Balears (1994-2008), el dipòsit del fons audiovisual de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, un material singular documental relatiu a temes

d'agricultura, ramaderia, pesca, piscicultura, etnologia, races autòctones i caça, o l'arxiu de la Ràdio Televisió de Mallorca (2006-2011), que conté més de 10.000 cintes i 35 discs durs.

A la secció fonogràfica, el fons d'història oral de Joan Miralles (1968-1990), amb més de 600 hores d'àudio, entre cintes magnetofòniques i cassetes, que suposen un important recull d'història i cultura popular de Mallorca, o el fons fonogràfic COPE Mallorca (1960-1990), que conté els enregistraments de programes, entrevistes, taules rodones, esdeveniments polítics, culturals, musicals, religiosos, etc., realitzats durant tres dècades d'emissions de Ràdio Popular.

L'ASIM ofereix el servei d'accés i consulta de documents, dirigit als investigadors, als professionals i al públic general interessat a investigar els fons custodiats a les instal·lacions. La consulta de la documentació de lliure accés no té més limitacions que les derivades de l'estat de conservació, que l'organització no estigui finalitzada, que es trobi en procés de restauració, o en qualsevol altre tractament necessari per garantir les funcions de l'arxiu. Els investigadors poden accedir directament a les bases de dades disponibles per a consulta dels fons de l'ASIM. També es pot consultar in situ la biblioteca especialitzada en fotografia, cinematogra-

fia, música, història oral i, en general, en tots aquells temes que directament o indirectament estiguin relacionats amb el món audiovisual. Es troben llibres,

revistes i edicions videogràfiques en suport DVD i Blu-ray. A més, part del fons de la biblioteca es presta mitjançant els carnets interbibliotecaris.

Imatge 4: Processos de digitalització i descripció arxivística (*Font: ASIM*).

Imatge 5: Biblioteca auxiliar de l'ASIM (*Font: ASIM*).

El servei de reprografia permet obtenir reproduccions en qualsevol suport de les obres o dels documents custodiats. La reproducció de documents està subjecta igualment a les limitacions que s'estableixen en la legislació vigent, a l'estat de conservació dels documents, a les normes internes de cada unitat i a l'abonament dels preus establerts.

Una altra línia de treball important de l'ASIM són les activitats de difusió sobre els fons o sobre temàtiques relacionades amb el patrimoni audiovisual. L'arxiu produeix i organitza amb regularitat exposicions, projeccions, cicles de cinema, publicacions i catàlegs.

Les xarxes socials són una eina de difusió imprescindible al segle XXI. Una mostra dels fons de l'ASIM es pot trobar a Flickr, YouTube o Facebook, a les quals s'ha d'afegir la Memòria Fílmica Pirineus-Mediterrània, una plataforma compartida fruit d'un projecte europeu entre la Cinematèque de Tolosa, l'Institut Jean Vigo de Perpinyà, la Filmoteca de Catalunya i l'Arxiu del So i de la Imatge de Mallorca que té com a objectiu digitalitzar i posar en línia diversos films amateurs, familiars i procedents d'empreses o institucions que

posen en relleu la cultura dels quatre territoris i les seves identitats comunes. Les visites concertades per a grups d'alumnes d'educació secundària o universitària, també constitueixen un instrument per fer conèixer els continguts de l'Arxiu i conscienciar de la importància del patrimoni audiovisual i la seva preservació.

Durant la primera dècada del segle XXI, es crearen a les Illes Balears serveis similars a l'ASIM: l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca (AISM), l'Arxiu d'Imatge i So d'Eivissa i l'Arxiu d'Imatge i So de Formentera (AISF). Són organismes dependents dels consells insulars amb una estructura organitzativa i objectius semblants. Els caracteritza la multiplicitat de formats, gèneres i tècniques dels fons documentals, enfront d'institucions més especialitzades com puguin ser les filmoteques, fototeques o fonoteques. Aquest factor afegeix complexitats arxivístiques, tècniques i de preservació sobre les tasques que han de desenvolupar els serveis esmentats, a la vegada que els atorga una riquesa i transversalitat que els converteix en veritables centres de documentació, d'investigació i de difusió audiovisual.

Imatge 6: Portada de la publicació sobre el Fons Rul-ian (Font: ASIM).